

GOSINZEANA

REVISTA ILUSTRATA SAPTAMÂNALĂ

PROPRIETAR: SEBASTIAN BORNEMISA

Anul III. — Nr. 41.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe $\frac{1}{2}$ an 6 cor.
In străinătate 20 cor. □ Un exemplar 20 bani.

Orăștie, 19 Octomvrie 1913.

I. Brezeanu

V. Antonescu

Dna Maria Ciucurescu

Dna Maria Antonescu

Din viața ardelenescă

se va jucă încurând pe scena teatrelor din Țară o piesă, care va surprinde lumea prin materialul nou, original, ce-l duce pe scena română.

Primum din Paris știrea, că pe când se vor ceti aceste rânduri, dl Davila, directorul teatrelor din Țara românească, va primi din Paris *manuscrisul piesei dlui Oct. Goga*, al cărei titlu este, precum se știe: „*Domnul Notar*“.

E aceasta, fără îndoială, un *eveniment*.

De valoarea literară a dramei nu ne este încă îngăduit a vorbi, și apoi, nici nu avem grijă de aceasta. Nimic banal nu poate eși din condeiul lui Octavian Goga. Credem însă, că importanța socială a acestui eveniment, este covârșitoare. În stagiunea aceasta se va înfățișa pentru întâia oară publicului din București, o piesă cu subiect luat *din viața ardelenescă*. Pentru întâia oară, frații noștri din Regat vor avea prilejul, să cunoască în mod pozitiv existența și zbuclumele noastre, întrupate în personaje cu viață de sine stătătoare.

Evenimentul este întradevăr conziderabil. Vom avea și noi de acum înainte o operă mare, viguros încheată, exclusiv națională, o oglindă curată, în care să ne putem privi cu melancolie și curiozitate, și care să reflecteze nu numai viața noastră exterioară, ci mai ales agitările ascunse în străfundul sufletului și a cărnei noastre.

Autorului piesei îi acordăm deocamdată creditul cel mai larg. Știm cât de bine cunoaște lacrimile multe și măruntele noastre bucurii, dorurile și suferințele noastre. Prin condeiul seu întreg Ardealul va grăi. Un om care ne râde râsul și care

plânge plânsul nostru, nu poate fi decât expresia curată a întregului neam. Cât suntem de dornici să vedem personagiile *Domnului Notar* evoluând pe scenă, să le urmărim cu vioiciune, să căutăm a ne recunoaște întrânșii. Printre cămășile albe ale feciorilor noștri, vor scânteia uniformele jandarmilor unguri, și dangătele de clopot vor întrerupe cântecele de jale și de dor ale țăranilor noștri. Popa, învățătorul, nu vor lipsi nici ei. Intelectualii noștri, „ștudenții“ cum îi numește Gal, vor fi pomeniți. Nu vi se pare că întreg Ardealul nostru ne stă în fața ochilor?

Vom avea așa dar o piesă cu subiect din viața noastră proprie și scrisă de cel mai iubit cântăreț al neamului nostru. Să nu ne ascundem bucuria. Să nu tănuim faptul că un mare gol s'a umplut în literatura noastră, că am făcut un pas înainte. Și în așteptarea ca drama să fie reprezentată, să trimitem autorului omagiul mulțumirei și a sincerei noastre admirațiuni.

Soluțiuni vremelnice.

— Chestia teatrală. —

Trăim în epoca soluțiunilor vremelnice. Viitorul istoric al zilelor de astăzi va rămâne surprins de câte lucruri ne-am apucat și câte am isprăvit; — aproape nici unul! Suferim de o nevroză a creațiunii pe toate terenele, neavând încă statornicia de a duce ceva până la sfârșit. Mișcăm tot bietul mobilier al sărăcăcioasei noastre case, îl învărtim în toate părțile, și nu avem timp să ne gândim, care anume ar fi colțul convenit pentru fiecare lucrușor al zestrei noastre? Pare c'am fi o tânără pereche care nu-și mai poate aranja menajul: ici o moară de cafea, colo o vază de flori, dincolo o carte de

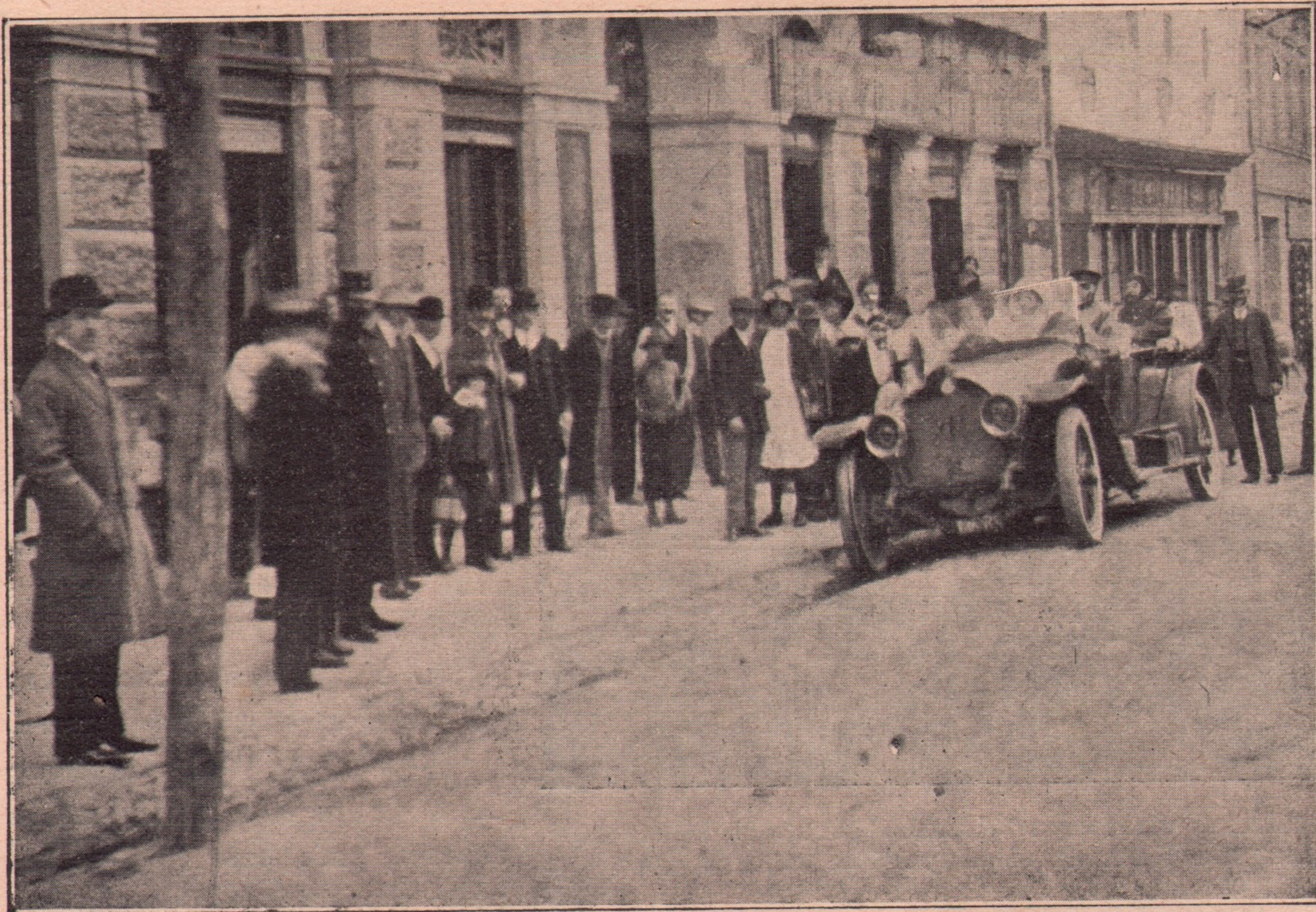
poezii, toate una peste alta; și-i praf ori încotro îți arunci privirea, praf și desorientare.

Va fi, poate, un strop de poezie în această harababură, dar nu este în ea nici un strop de sănătate. Ar fi bine să se cunoască odată acest adevăr, fiindcă nu mai suntem nici noi de-o vreme încoaci atât de tineri, încât să putem înfruntă fără primejdie orice fel de atmosferă. Sufletul omenesc e viu doar și el, și-i supus tuturor influințelor. Ușor se poate întâmplă, deci, ca din această persistență a noastră în tembelismul soluțiunilor vremelnice, să ne trezim o nație de cârpaci. Ușor se poate întâmplă, ca din tinerețea aceasta a noastră, ca din toate tinerețele de felul ei, să se aleagă o bătrânețe fără de vreme, cu reumatisme chinuitoare, cu bălbăituri triste în istorie. Pentru ce?.. Pentru că n'am avut conștiința de a închide la vreme și de tot o ușe sau o fereastră, care ne-a răcit o bucată de timp și pe urmă am închis'o de jumătate.

Gospodăria popoarelor urmează sub toate raporturile aceleași legi fundamentale, ca și cea a singurativilor, — un vechiu adevăr! Și în marea casă a acestei lumi stăpânește doar același spirit omenesc, ca și în colibeile noastre. Va fi poate un regim mai simplist la Stan Bolboacă din Hundrubechiu, dar, în definitiv, ce suntem noi altceva, trei milioane de ardeleni, decât o mare colecțiune de astfel de Stani? Și dacă Stan nu se oprește cu plugul la jumătatea delniței, ci îl duce până la capăt, ca să poată semăna câtă secară îi trebuie, atunci pentru ce ne-am abate noi dela înțelepciunea eternă a acestui om, mânând plugul... Societății pentru fond de teatru, numai o postată pe ogorul „Thaliei române“, crezând că din ce vom putea semăna în acest petec, va răsări vr'odată arta noastră? Pentru ce s'o legăm la gură pe această mândră Zeiță, tocmai când îi cerem să ne spună o mare tiradă? Vrem, poate să ni-o spună pe nas?..

Din multele soluțiuni vremelnice

Ministrul Tache Ionescu la Orăștie. În întoarcerea sa din Italia, ministrul român de externe dl Tache Ionescu, a petrecut o seară la Orăștie și în dimineața următoare a plecat mai departe peste Alba-Iulia spre Brașov-Predeal. În momentul plecării a fost fotografat, în automobilul gata de plecare. Arătăm aci chipul în care se vede ministrul, naștea sa șoferul și la dreapta doamna (abia zărită prin fereastra ridicată a automobilului), iar în jur public care privea plecarea.

cari se răsfăță ochiului cercetător în societatea noastră, o aleg tocmai pe aceasta, fiindcă e mai caracteristică și e mai recentă. Se știe doar că o trupă de teatru recrutată din cele mai bune elemente pe care le are Bucureștii, din care face parte și marele Brezeanu, împreună cu dna M. Ciucurescu, dna M. Antonescu, — pe când apar aceste rânduri au sosit la noi în Ardeal pentru un turneu mai lung. Trupa aceasta e menită să dea o soluțiune oarecare problemei Teatrului nostru. Nu s'a scris nicăiri aceasta, dar credem că cei dela conducerea Societății noastre de teatru, au stăruit și ei ca trupa să capete voe a trece peste graniță.

Ei bine, trebuie să se lămurească tocmai în acest prilej, că evenimentul pe care-l constituie revenirea spiritului lui Matei Millo între noi, chiar și dacă s'ar face un obicei din el, nu e în stare să dea o soluțiune cu caracter românesc de durabilitate problemei teatrului nostru. Acest eveniment, oricât ar fi de important, amână și el înființarea unui adevărat teatru ardelenesc! E și el o soluțiune vremelnică. Și cu cât e mai mare, cu atât o amână mai mult, pentru

că e sigur că după fiecare reprezentație a acestei trupe, publicul nostru va cânta meritate imnuri de slavă distinșilor actori cari au venit să ne împărtășească de arta românească, dar va uita din ce în ce mai mult că, în afară de aceste strălucite turnee, mai există o chestiune cu care ele nu au nimic de-a face,

sub raport imediat: chestiunea teatrului nostru, care să ne aparțină nu numai sufletește, pentru vr'o câteva zile, ci și materialicește și pentru totdeauna! Brezeanu va continua a veni an de an, câteva zile între noi, iar noi vom continua să uităm an de an, datoria de a întemeia *teatrul ardelenesc!*

Repetarea argumentelor pentru necesitatea unei trupe de teatru născută din puterile noastre, ar fi banală și inutilă. Lumea noastră le cunoaște și nu-i lipsește decât hotărârea supremă, care să cheme la viață concluziunea răsărită pe urma lor. Chiar și în zilele din urmă, un fost bursier al societății pentru fond de teatru, pe vr'o câteva pagini scrise cu desinteresare, a lămurit această necesitate. Din broșurica dlui Stefan Mărcuș se pot culege și date

statistice, cari și ele vorbesc destul de clar ce ar putea să fie o trupă ambulantă de teatru transilvănean.

Publicul nostru e dornic de manifestări artistice superioare. Din contribuțiile lui considerabile pentru alimentările unor mișcări diletantice, cari din ori ce punct de vedere, vorbind drept, sunt totdea-

DI Venizelos, ministrul plenipotențiat de Grecia a merge ca sol de pace la București, — fotografat când trece granița spre România, pentru a lua parte la istorica încheiere de pace care îi mărește așa de mult țara.

Vieață românească în Bihor. Grupa de diletanți din comuna Hosusăul-Bihorului, instruată de dl Eugen Sibîian, cassar la fil. „Bihoreana” din Tinca. La stăruința dsale trupa de diletanți a învățat 2 piese teatrale, pe care le-a jucat în vară, iar flăcăii au învățat „Călușorul” și au aranjat frumoase producții și petreceri populare, trezitoare la iubire de limbă și viața românească.

una nule, din creșterii pe cari îi asvârle zilnic teatrelor streine, se desface categoric nevoia teatrului nostru. Și ce sunt apoi acele sărbători cari încunjoară ori ce apariție a neobosiților soți Bârsan, decât tot niște pledoarii elocvente pentru înființarea cât mai repede a teatrului nostru, care, se vede din toate semnele, e o necesitate reală. E o altă chestiune, în ori ce caz una de ordin secundar, organizarea trupei, care dă atâta bătaie de cap bunilor nostri conducători ai Societății pentru fond de teatru. După cum a arătat și dl Mărcuș, șase luni de zile ar putea să existe din propriul câștig, fără nici o subvențiune, o trupă constătătoare din zece actori. După aceste șase luni, trupa nu ar avea nici o lipsă să se disolve, pentruca în anul viitor să se creeze noi greutăți cu recrutarea ei, ci ar putea foarte bine să treacă granița în România, unde cu siguranță publicul mare ar primi-o pretutindeni cu însuflețire, văzând în ea un sol al Românilor ardeleni. Toate înlesnirile i s'ar face în primitorul nostru Regat, încât, după două-trei luni de turneu, s'ar putea întoarce și cu câștig pe care să-l folosească acasă, unde împrejurările sunt mai vitrege. În chipul acesta s'ar stabili nu numai un adânc simțit raport de schimb inte-

lectual, cimentător al unității noastre culturale, dar s'ar da și pecetea continuității năzuințelor noastre teatrale, creându-se o tradiție.

Firește, scepticii zimbesc în fața acestor planuri, albastre, zic ei. Dar acești sceptici, cu scepticismul lor, nu ne vor da nici când teatrul nostru. Ei nu ne vor da decât cârpoce și injecțiuni de cari, mărturisind cinstit, suntem demult sătui. Acești sceptici nu ne-au dat decât — și aceasta se spune fără intenția de a jigni niște oameni respectabili — nu ne-au dat decât doi funcționari cu

titluri pompoase, dintre cari unul, angajat în slujba unei idei greșite, cum a fost, căci nu mai este, cea a comitetelor filiale, ori cum s'au mai numit, astăzi e silit să stea cu mâinile în sân, iar altul e îndrumat să-și prăpădească bunătate de vâjos talent scoțând o revistă teatrală și ținând conferințe — teatrale; ca și când prin un astfel de didacticism sec s'ar putea urni din loc carul Thaliei ardeleni.

Nu, e un păcat să continuăm cu acest spirit de tergiversare. Ar fi păcat și într'o chestiune de alt ordin, necum într'una ca aceasta, care cere acțiune repede și vieață dela om la om. Teatrul prin însaș rațiunea lui de a fi, este doar un colț de mișcare umană. Vom putea oare să facem noi din el un instrument de somnolență?!...

Cel mai potrivit prilej pentru grabirea înființării teatrului ardelean ar fi intrarea scriitorilor nostri, cei de talent pe câți îi avem, în comitetul de conducere al Societății pentru fond de teatru. Unindu-se în chipul acesta spiritul de inițiativă entuziastă cu chibzuiala de buni administratori a actualilor membri, s'ar putea porni o activitate de fapt și norocoasă, s'ar putea naște însfârșit adevăratul

In apostolie culturală: Conferențiarul econ. al „Asociațiunii”, dl Cosciuc, la prelegerea economică din Ghireș (Bihor), ținută în vară, în firul altor multe ținute în felurile centre românești.

O minune a științei Chipul de aci ne arată pe țăranul român *George Dușa* din *Cârna* (lângă *Vințul-de-jos*, între *Orăștie* și *Alba-Iulia*). E om de 35 ani, căsătorit de 10 ani; are nevastă și doi copii. A fost tot sănătos până în iarna trecută. Spre primăvară a început a simți o greutate în grumaz. În postul Paștilor, prin *Martie*, vede că îi e tot mai grea răsufierea. În joia *Floriilor* se simte rău de tot. Se duce la spitalul din *Sebeșul-săsesc*. Medicii îi spun că i-a crescut ceva os mort în laringe și trebuie să-l taie, că altfel tot crește până îl îneacă. Dar tăindu-l, îi rămâne o deschizătură în grumaz prin care va trebui să răsufle, căci altcum n'au cum coase golul din laringe ca să se copere iar cu pielea. Ci va trebui să răsufle pe-aci! În ziua de *Florii* a fost operat și i s'a așezat în gât mașina de răsufiat ce se vede aci. Prin gaura deschisă a cărui capăt se vede în mijloc, duce o țevă de argint ca degetul cel mic de groasă, care intră prin laringe în jos cam de-un lat de mână și prinde aerul și-l scoate afară prin gaura din față. În chipul dela stânga se vede așa cum e când stă sau umblă, răsufiind prin țevă, dar când vrea să vorbească, trebuie să astupe țeava cu un deget, ca răsufiul din plămână să meargă în sus ducând la corzile vocale și făcându-i cu puțință a vorbi. Chipul dela dreapta ni-l arată vorbind. — E la tot cazul un mare succes al științei medicale. Sărmanul om nu mai poate lucra, căci obosește foarte repede. El, omul harnic de ieri, trăește azi din mila obștească, umblând prin părțile *Vințului*, *Orăștiei*, *Alba-Iuliei*, *Sebeșului* etc. Cu drept cuvânt inimile bune îl miluesc.

loc de închinare al muzei noastre dramatice, care a stat până acum și mai stă încă, îngropată în procese verbale și alte hârtiuțe, când ea, săraca, ar dori să vadă odată și ea lumina rampei, singura lumină la care se poate încălzi și la care o putem vedea și noi. Dar aducerea scriitorilor nostri în fruntea Societății pentru fond de teatru, ar însemna și un început de serioase preocupări dramatice literare la noi și câte nu ar însemna o infuziune de spirit viu în bătrâna societate a lui *Vulcan*, ne-

obicinuită până acum cu soluțiunile radicale, singure ducătoare la scop...

*

Poate că la anul, când trupa în fruntea căreia stă minunatul talent al lui *Brezeanu*, va voi din nou să ne cerceteze, va putea să joace îmbinată cu a noastră. Acesta ar fi cel mai potrivit omagiu ce i s'ar putea aduce marelui evocator al „*Avarului*“.

Eugen Goga.

□ □ □

CATE ȚI-AR ȘTI POVESTI O ZDRANȚĂ...

— Un negoț interesant. —

Un domn cu numele *I. Huret* a cercetat mai anii trecuți țara nemțească, cu gândul, să cunoască mai de aproape comerțul și industria țării. Umblând încolo-încoaci a ajuns în orașul *Königsberg*, în care oraș domnul *Minkowsky* avea magazii mari de tot felul de zdrențe, cu cari făcea negoț.

Iată, după „*Natura*“, ce spune *Huret* despre ce a văzut la acest negușor:

Din calea lui Vlaicu... Gepii Mari, unul din piscurile cele mai puternice ale șirului de munți ai Caraimanului, în Carpați, — priviți de-aproape. Sunt munți uriași, foarte frumoși, coperiți de zăpadă aproape vecinică, cu coame de codri măreți de brad. La poalele lor drumul e ca o cărăruie de furnici și omul pe el, ca o gănganie neînsemnată, aproape nevăzută. — Atât această frumoasă fotografie, cât și celelalte din calea lui Vlaicu, publicate în numărul 39 și cel de față, au fost făcute și trimise „Cosinzenei” de dl Nicolae Putileanu, doctorand în Cluj.

În șoproane mari de tot stau grămezi întregi de cârpe și de zdrențe. Sunt de toate colorile și de toate felurile. Să nu-mi cereți să fac vr'o alegere între aceste grozavii. Negustorul le împarte după culoare, după curățenie, după țârie. Cele mai bune vin din Rusia, cu care nu se poate asemui în această privință nici o țară din lume. Și cuvântul e lesne de înțeles. Acolo oamenii dela țară poartă numai haine făcute de ei singuri și încă cu in de cel mai bun! Mă opresc în dreptul unui teanc cât casa de mare și ceva mai alb ca celelalte; sunt cămăși de bărbați, de femei, de copii, rupte, zdrențuite, cârpite și răsârpite. Toate pânză curată. Pe asta a purtat-o de bună seamă cutare țaran mulți ani întregi de-arândul. E tare ca pielea și cu toate acestea și moale ca o batistă. Alături e un alt teanc de cârpe cu colori spălăcite, roșcate, albăstrui,

de tot felul. Când te uiți la ele și se pare că iese fum din toate, aceasta însă e numai o părere datorită amestecului colorilor. Prin colțuri munți de zdrențe, care mai de care mai soioase și mai rupte. În scurt avem sub ochii noștri toată... sărăcia Rusiei întregi. Cnutul a znopit de bună seamă în bătaie anterior (o haină) acesta, iar gloanțele au ciuruit poate vestele și cămășile cestelalte în vr'o zi de răscoală. Pe aceste țoale vârgate cu roza și cu albastru au fost bătuiți, au plâns și s'au bocit săracii cei flămânzi. Și care să fie oare povestea cumplită a acestei rochii plină de peteci și de cusuturi? Nu iese oare din aceste teancuri de zdrențe îngrămădite, plânsul unui neam întreg? Parecă văd pe vr'un patriot rus rostind o cuvântare în fața acestei cetăți. Fiecare petec de zdrențe e ca o suferință ruptă din inima unui neam, ce-și poartă anevoie un jug greu. Și de aș fi Țarul, mi-ar plăcea să știu ce istorisește oare a-

ceastă șapcă din Varșovia și această căciulă din Smolensk. ...„Prieste”, îmi zice cu o mutră de filosof dl Minkowsky, „ai putea zice că Rusia și-a schimbat pielea și că aceasta e pielea cea veche”. — Câte și-ar ști spune aceste zdrențe de-ar putea grăi! Dar mai bine că nu pot, că n'ai aveà inimă să le poți ascultă povestea...

În negoț zdrențele albastre au preț ceva mai mare, de oarece vâpseaua din ele poate fi scoasă și întrebuințată la fabricarea de diferite soiuri de hârtie.

Zdrențele de lână sunt spălate și trimise apoi în Anglia unde se face din ele *postav* de cel nou. Cei cari umblă numai după „*postav englezesc*”, nici nu bănuiesc, că ei de multe ori poartă... *pantalonii plutășilor de pe râul Volga* sau pe aceea a greviștilor din Lodz! Anglia întrebuințează foarte multe cârpe de lână și plătește până la două

sute de coroane pentru suta de chilograme. Și tot așa fumătorii vor fumă mâne, fără să știe, cămășile sloioase ale moșicului din Livonia, iar doamnele frumoase engleze, americane, germane și chiar franceze, vor scrie scrisorile lor de dragoste pe ...*ciorapii plini de noroiu ai marinărilor din Riga*.

Zdrențele întrebuințate la fabricarea hârtiei sunt cele de bumbac, de cânepă și de in. Ele costă 40 coroane suta de chilograme. Zdrențele de saci de cafea costă între 6 și 20 coroane. Hârtia din zdrențe e cu mult mai bună ca cea obișnuită din celuloză. Guvernul german, băgând de seamă că actele scrise pe hârtie ordinară, se macină lesne și în foarte scurtă vreme, a și hotărât acum 20 de ani, întrebuințarea de hârtie numai de cârpe în anumite cazuri. Așa se face că aceste cârpe au ajuns astăzi iarăș la preț, de unde începuseră într'o vreme a nu mai aveà căutare. Hârtia de țigări cere asemenea să fie făcută cu fire subțiri și care totuș să nu se rupă.

Așa se face în scurt, că pe fiecare an dl Minkowsky desface cinci milioane de chilograme de cârpe și de zdrențe de tot felul.

S'ar părea deocamdată că o asemenea industrie de cârpe murdare, ar trebui să fie un cuib de microbi, purtători a o mulțime de boale. Așa s'a și crezut la început. Pe timpul holerei se și oprise intrarea acestor cârpe în țara nemțească. Din pricină că acest comerț înseamnă zeci de milioane pe fiecare an, guvernul a căutat să privească mai de aproape lucrul și să-l studieze cu deamănuntul. O adunare de învățați ținută în orașul Hamburg, a arătat, că zdrențele uscate, au pierdut ori ce putere molipsitoare. De altfel de 40 de ani nu s'a putut vedeà nici o boală molipsitoare la lucrătorii cari umblă cu aceste zdrențe murdare. Singura primejdie e, că iarna pe umezeală încep să se încingă și se mai aprind câte odată.

Că ce însemnează acest negoț

cu zdrențe, arată palatele pe care dl Minkovsky și le-a cumpărat în Königsberg. E ca și negoșul cu ouă. Iar pe la noi lumea încă râde de adunătorii de zdrențe și de ouă...

T. L. B.

RÂNDURI MĂRUNTE

Trimișii artei române, — trupa Antonescu, și-a început reprezentațiile prin Ardeal. În fruntea numărului nostru de azi aducem fotografiile alor patru din persoanele principale ale acestei trupe de artiști, iar în fruntea paginilor literare, publicăm istețul „Prolog” cu care conducătorul trupei, dl Antonescu, deschide reprezentațiile, ca un drăguț salut publicului nou în fața căruia se prezintă.

Vederi din Româna-Nouă. Prin bunăvoința unor pretini ai revistei noastre, am primit dela București numeroase fotografii din Cadrilater: Vederea orașului cu port de mare Balcic, vederi din Turtucaia, din Dobrici, apoi: Trupele române în fața Dobriciului, așteptând capitularea orașului; marea vas român de războiu „Dacia” în fața Balcicului, — și altele.

„Cosinzeana” începe publicarea prea interesantelor vederi deja în numărul viitor.

— Tot în numărul viitor începem publicarea șirului de fotografii dela mărețul Conduct popular din Orăștie, zeci de fotografii foarte interesante.

Iar în fruntea numărului vom avea câteva reproduceri de pe pânzele regretatului Smigelski.

Toți câți intră ca abonați noi, de

probă ori regulați, vor primi și acest număr.

Abonații noștri noi,

întrați acum, ca de probă, aproape toți ne cer, să le trimitem numerii dela 37 unde încep vederile despre Vlaicu. Dar noi numerii 37, 38 și 39 nu i-am tipărit decât în exemplarele obicinuite, — fiindcă dreptul abonaților de probă se începe numai cu numărul de față (41), adică de 1 Octobrie v. (stil vechiu), cum s'a scris în avizul privitor la acest fel de abonament. Totuși, la câți ni-s'a ajuns, am trimis încă și numărul trecut 40.

Ținând însă samă de dorința abonaților noi, cari se prezintă în număr frumos, — iată vestim, că pe sama lor vom face, doar chiar în săptămâna viitoare, — un adaus deosebit, cu vederi despre Vlaicu și poezii închinete lui.

Lacul de foc din Nassau-Bohemes. Orașelul Nassau din inzula „Providența”, are în apropierea lui o adevărată minune: *Lacul de foc*. E un lac cam de o jumătate kilometru pătrat, care stă în legătură cu marea printr'un canal lung de 500 metri. Ziua lacul e singuratic și părăsit; de îndată ce se întunecă, împrejurul lui e o mișcare plină de viață. Trăsuri după trăsuri aduc privitori, cari plătind o anumită taxă, sunt lăsați să se apropie de malurile lacului. De îndată ce suprafața apei e mișcată într'un fel oarecare, se face o lumină puternică. Fiecare vâslire, dă naștere la *valuri scântetoare* și picăturile cari cad, luminează ca și argintul topit, cu o lumină albă, care e îndestul de puternică

ca să poți vedea arătătoarele dela ceas. Întotdeauna e câte un negru, care se aruncă în apă și care prin bălăcirea lui naște un adevărat joc de flacări! Peștii cari se joacă sărind din apă, lasă după ei dungi luminoase. Lucrul acesta se poate vedea tot anul, numai după o ploaie mai mare se oprește câteva zile.

Dacă strecurăm puțină apă de aceasta, se capătă puncte luminoase. Privite cu microscopul, aceste puncte se văd alcătuite din niște ființe mici. Acestea au însușirea de a licări fără nici o pricină sau ațătare din afară. Ele sunt însă foarte simțitoare la cea mai mică schimbare a cuprinsului de sare a apei din lac. Când plouă mult și când prin urmare se împuținează sarea, atunci lacul nu mai licărește câteva zile, fiindcă aceste ființe mor.

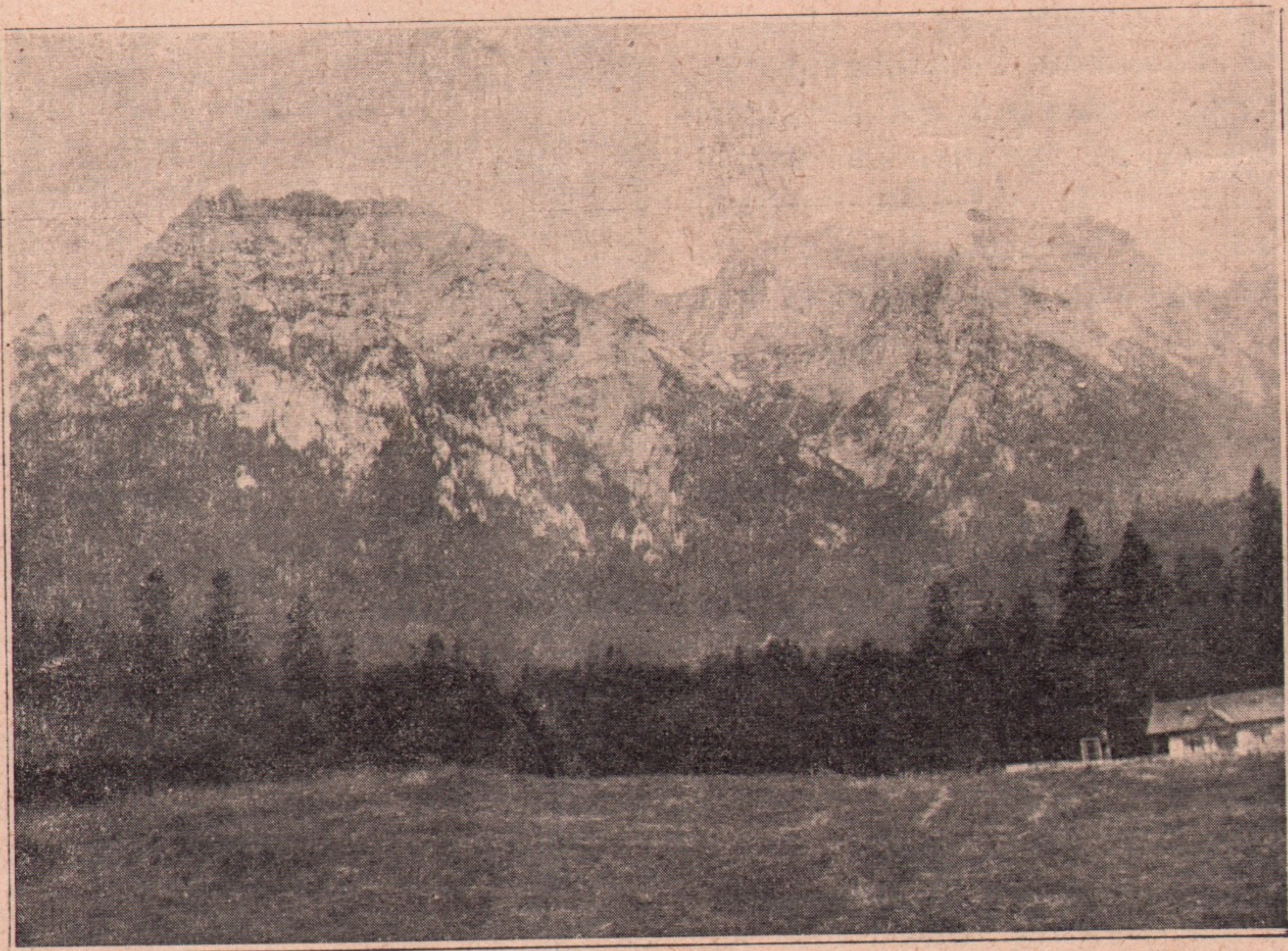
Nat.

OFERIM

„Cosinzeana”, ca numerii de probă, pe lunile Octobrie, Novembre, Decembre v. 1913, în loc de 3 cor. (cât îi e prețul pe 3 luni), — cu numai 1 cor. 80 fil.

Vă rugăm, stimații noștri abonați și cetitori, să recomandați tuturor familiilor de cărturari în care nu se află o revistă literară românească, — să aboneze pe aceste luni de probă „Cosinzeana”. Îndeosebi am dori ca în casele, în care și-au făcut intrarea reviste de acest fel streine, să poată intra de probă „Cosinzeana”, având noi bună nădejde a atrage pe acei cetitori pentru revista aceasta românească!

Să pustiește poporul în țara aceasta, dar par'că în nici o parte a ei, ca în partea de Miază-Noapte, printre Slovaci-Ruteni. Iacă o pildă înduioșetoare: În comitatul Sătmatului se află și comuna Estro, în cercul Careilor-Mari. E locuită mai ales de Români. Și așa eră el sărac poporul din aceea comună, ca și din tot Sătmarul, fiindcă nimenea nu-l scutește de roiul de lipitori evreești ce-l sug îngrozitor, ba le mai trimisă norocul lor cel slab și doi ani răi dup'olaltă, cu potopuri, ploi și grindină, — așa că sermanul popor a ajuns rău de tot. Unii, cei mai curagioși, s'au ridicat, și-au luat în mână bățul și — la drum spre țărături mai cu noroc, îndeosebi spre America. Cei rămași și-au zis: Dar noi ce să mai facem aici? Haid' și noi după ei! Și s'a luat om după om, cu pasapoarte cari au căpătat, fără pasapoarte cei cărora nu li s'au

Caraimanul. Vederea unei părți din puternica șiră de munți sub acest nume în Carpați, — a cărei vârfuri înalte, se perd în neguri vecinice.

(Fotogr. Putileanu).

dat, — și azi așa e de pustie comuna, încât, precum spune însuși fibirăul cercului, *nu mai poate alege* o reprezentanță comunală din cei câți au mai rămas acasă! Că s'au dus din sat și primarul și chișbirăul și jurații și sfetnicii comunali, — și azi comuna nu să aibă macar reprezentanță, *dar nu mai are nici primărie!*

*

In zbor peste Sahara. Cum se întrec, Doamne, oamenii unii pe alții în cuceriri ale științei nouă! Abia-i un an și jumătate de când Italianii cuceriră dela Turci Tripolitania și se zvonî că vor zidi *linie ferată*, peste cea mai mare pustie a pământului, peste nesfârșitele câmpii de nisip Sahara, și lumea aplaudă pe Italiani, că dară în locul *cămilei*, ce abia se leagănă trecând peste aceste întinsuri nisipoase, iacă vom vedea trecând cămile de oțel, ce suflă pe nas nori de fum negru, ca un triumf al științei europene peste stările patriarhale din străvechi vremuri. S'au și apucaii Italianii de lucru, dar nici n'au ajuns să sfârșească macar a zecea din linie, — și vine știrea că vor fi întrecuți de alte puteri „motrice“, anume de afurisiții de aviatori!

Că dacă a cutezat un Francez cu capu 'n mână se zboare el peste Marea-Mediterană, de pe țărmii Italiei până pe ai Africei, — apoi de ce să nu încerce a zbură și peste pustia Saharei!

Tot un Franțuz e care se leagă și de acest lucru: aviatorul *Chentin*. Și doar e un drum de patru mii de kilometri acela pe care se leagă să-l facă.

Pe curajosul zburător îl ajutură cât e de lipsă, însuși guvernul francez, care vede de ce folos poate fi pentru știință, economie și chiar pentru vremile de războiu, aceea, ca să îi fie cunoscută și pustia Saharei.

Și o să stee cămilele mirate și speriate, când vor vedea o astfel de bidiganie ne-mai văzută pe acolo, că trece clămpănind mereu din cioc, ca un cocostârc uriaș.

*

Comunicația de stradă în Berlin. După orașele *Rusiei*, cari cresc în măsuri aproape de necrezut, și tot așa de tare se desvoaltă viața în ele în toate privințele, — dintre celelalte orașe mari ale Europei, Berlinul sporește și se desvoaltă puternic de tot. Se vede asta de pildă și din arătarea statisticej despre numărul călătorilor în acest oraș în

anul trecut față de înaintașul seu. Iaca ce arată numărătoarea oficioasă:

În anul trecut a ajuns Berlinul mai întâi ca numărul călătorilor sei, cu tramvaiele, cu trenurile pe tub pământ și cu cele de peste case, — să treacă peste *un miliard!* Într'adevăr pe când în 1911, s'au vândut 978 milioane de bilete pe tramvaiele și trenurile dinlăuntru orașului Berlin, pe atunci în 1912 s'au vândut: 1005 milioane și 863.173 bilete, cu 27 milioane mai mult ca în anul înaintaș. Sporul cel mai mare îl arată tramvaiul și trenul cel pe sus, peste case, care singur a cărașit 674 milioane de persoane (pe când în 1911 numai 652 milioane.)

Dar de arată statistica spor mare în numărul persoanelor ce călătoresc, apoi las de nu arată spor și la *nenorocirile* ce trag după ele aceste întreprinderi. În 1912, pe 55 oameni i-au *omorât* tramvaiurile și trenurile orașenești, pe 256 de inși i-au rănit greu, și pe 1950 i-au rănit mai ușor, — așa că pe fiecare săptămână se vine un *omorât* de tramvaiele și trenurile orașului, pe fiecare trei zile doi răniți *greu* și pe fiecare zi câte 5 răniți mai ușor!

*

Izbânde tot îndoit de mari ajung zburătorii cu mașina, când în o privință, când în alta. În Reims a avut loc la începutul acestei luni Octobree, un zbor de întrecere. Gordon-Bennet pusese un mare premiu, pe care să-l câștige acel zburător, care va atinge depărtarea de 200 kilometri în cel mai scurt timp. Asupra *iuteții* zborului eră pân' acum culmea aceea, pe care o atinsese aviatorul *Tabuteau* în primăvara anului acestuia, zburând 200 kilometri în 1 oră și 54 minute. La zborul dela Reims toate celelalte națiuni au rămas înapoi, numai Belgianii cu Francezii au dus'o mai nainte și mai pe vrednică întrecere. Au învins francezii, căci tinerul pilot *Mauriciu Prevost*, a zburat cei 200 kilometri în 59 minute și în minuta din urmă a orei încă 3 kilometri, așa că într'o oară a zburat *203 kilometri*, îndoit ca alți zburători de până acum și de 4 ori așa repede ca fuga trenului *accelerat* și prin asta a rămas el biruitor! Așa ceva n'a cutezat nimenea să viseze.

La zborurile de înălțime pilotul *Gilbert* zburând singur, a ajuns până la 5795 metri; când a mai luat cu sine un călător, s'a putut înălța numai 4348 metri (tot mai sus decât alții cari au încercat), cu 2 călători

lângă el, mai sus s'a putut urcă pilotul *Derome*, până la 2298 metri. Așadar cu cât e mai îngreunat aeroplanul, cu atât mai puțin se poate ridică. Adauge la asta bravurile lui *Pegoud*, descrise de noi în numărul trecut, — și vezi că Francezii țin și în această nouă știință, în aviatică, *locul cel mai de frunte!* Sunt neajunși, decum întrecuți, de alte popoare. „Latina gintă e *regină* întreale lunei ginte mari“...

*

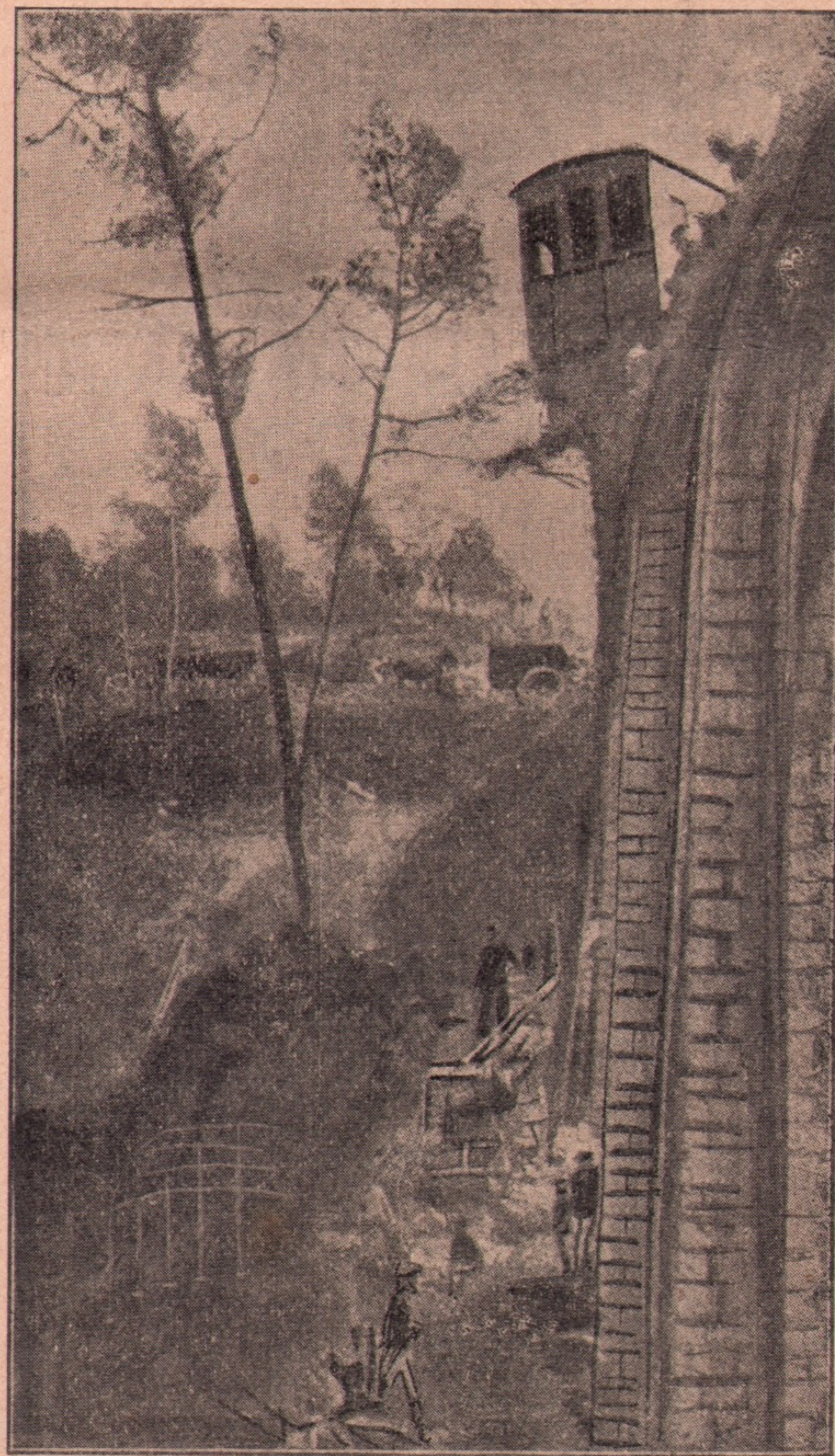
GLUMĂ. Un „cetățean turmentat“ eșind cam târziu noaptea din crâșmă, luase un stâlp de telegraf în brațe și-l strângea și trăgea de el zicând:

— Haida tu, nevastă dragă, cu mine acasă!..

Un domn treaz ce trece din întâmplare pe-acolo zice:

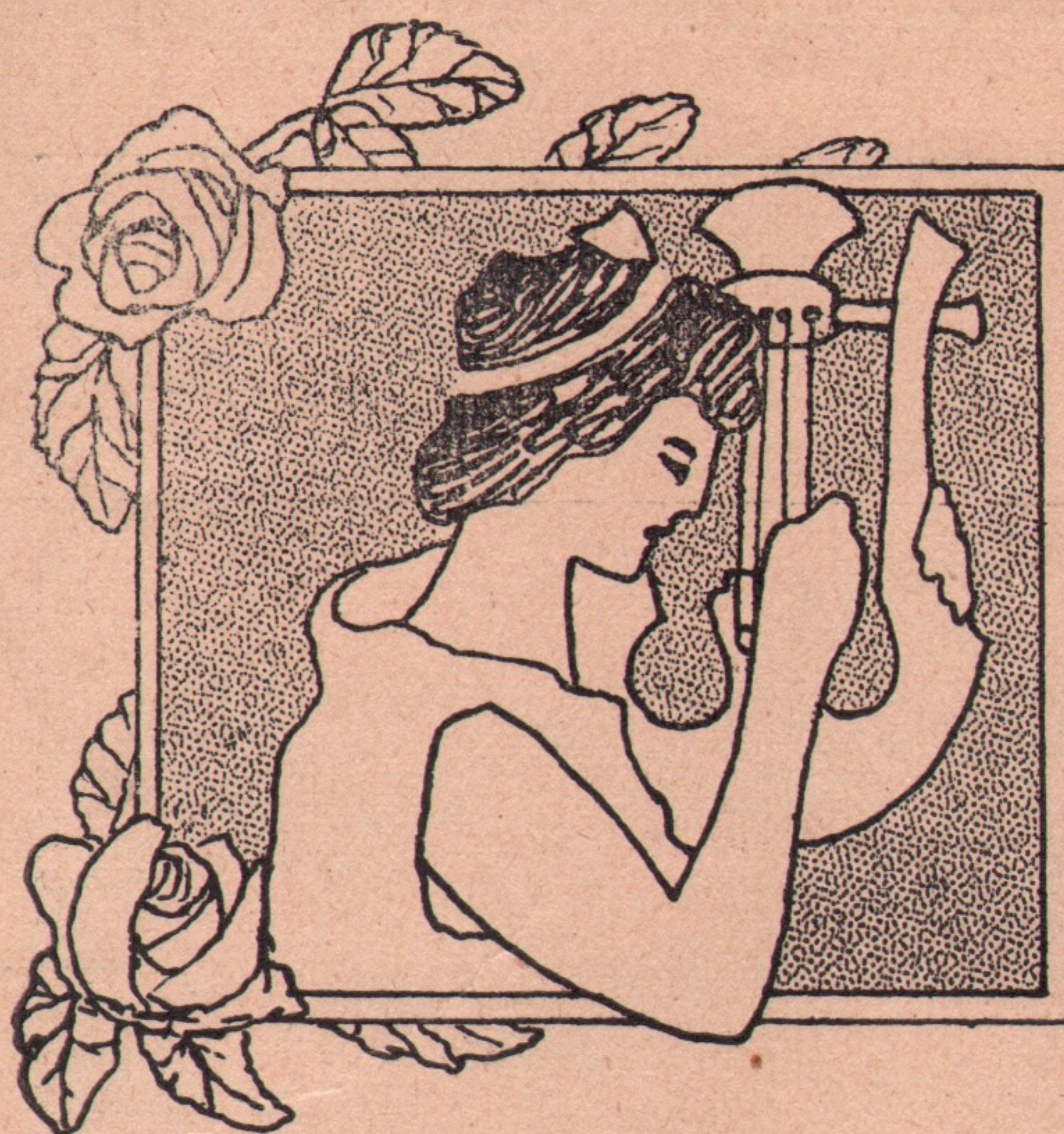
— Doar aia nu-i nevasta ta, omule, e un stâlp de telegraf!

— Hm. Și dta gândești că de-ar fi nevastă-mea, aș zice eu cătră ea acum să vină cu mine acasă?..

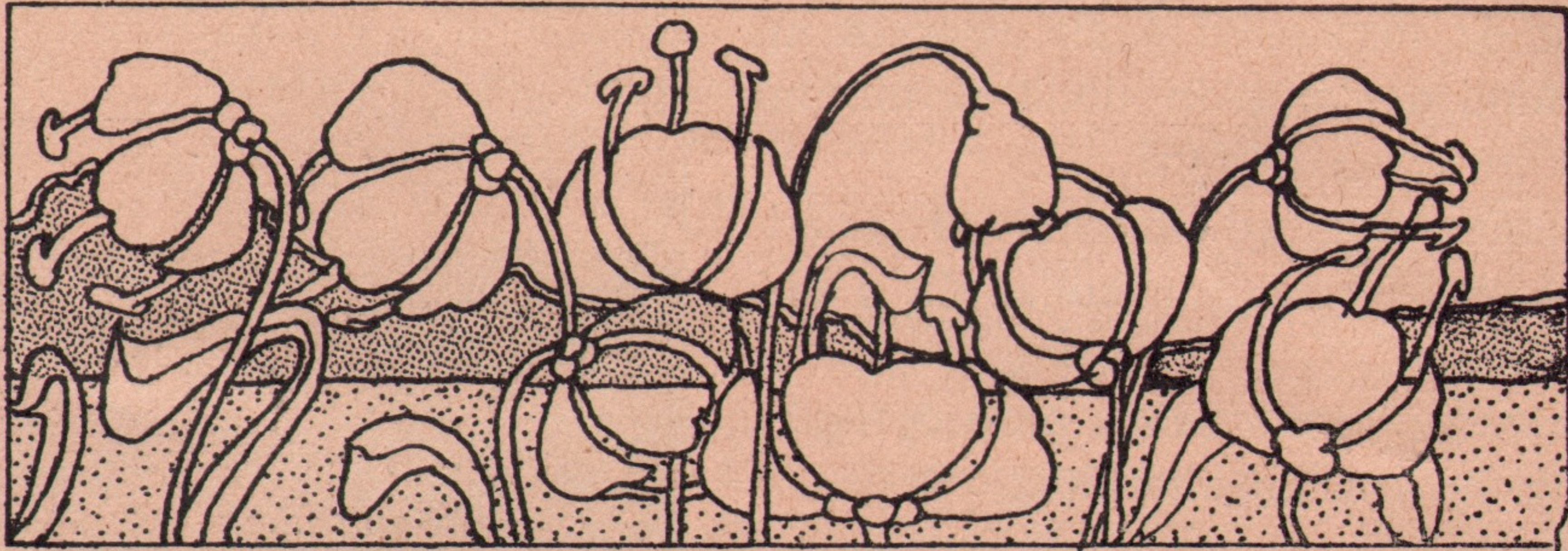

Grozavă nenorocire de tremwai în sudul Franței. Un conduct de mai multe vagoane de tramvai, încărcate cu călători, mai ales soldați, — având să treacă pe o linie ce duce pe marginea unei prăpastii amețitoare între Grasse și Cannes Franța), a sărit din șine și s'a prăbușit zilele acestea în prăpastie dela înălțime de 15 metri. Numai un vagon a mai rămas sus pe linie. Au murit peste 40 de persoane și alte zeci rănite. În chipul de sus se vede locul sinistrului și vagonul rămas încă pe linie.

PAGINI LITERARE

DUMĂ

PROLOG

de George Ranetti,

închinat on. public ardelenesc și zis de dl V. Antonescu.

Trupele române în Balcani făcură,
Spre uimirea lumii, un marș triumfal.
Iată că acuma, după așa bravură,
O »trupă« română intră și 'n Ardeal!

Făcu, până să între, zău, pe dracu 'n patru!
Dar să n'aveți frică!... Trupa ce-a sosit
Nu-i trupă cu tunuri, ci trupă... de teatru,
Săbiile noastre-s de carton vopsit!

Din scumpa și mândra noastră Românie
Nu cu gând războinic printre voi venim,
Ci cu cuget pacinic: vrem o datorie,
Cam veche și mare, azi s'o răfuim.

Mult împrumutarăm noi, bată-ne vina,
Dela voi. Ș'acuma, timpu-i oportun
Să 'ncheiem bilanțul... Ierte-mă »Albina«:
Eu n'oiu fi contabil tocmai-tocmai bun.

O să uit eu poate 'n catastif a trece
Multe ce ne darăți; însă 'n primul rând
Nu voiu uita una, ce face ca zece,
Datorie care vecinic ne stă 'n gând:

Vă datorim vouă p'Andrei Murășanu,
Ce cu glas d'arhanghel și de Serafim,
Trezî 'n miez de noapte pe Peneș Curcanu,
Datoria asta cum să v'o plătim?

Și când limba noastră, de străini sluțită,
Bâlbăia 'n neștire un corcît jargon,
Tot de voi sărmana a fost mântuită,
Tot voi dărâmarăți Turnul Vavilon!

Voi ni-ați dat pe Pumnul, Țichindeal, Ciparul,
Pe Lazăr, pe Șincai... (și câți nu uitai!)
Ne împrumutarăți Catedra, Tiparul;
Ne reînvățarăți strămoșescul grai!..

Mai târziu, când mândra horă a Unirei
Votoși o jucarăm sub umbră de nuc,
Ca să ne desfete cu »Nunta Zamfîrei«,
Ardealul ne dete pe Gheorghe Coșbuc!

O! vrăjitul cântec și plin de vigoare
De brădet, mirezme și de flori de tei,
Ni-ați trimis printrânsul. Plătivăvom oare
Cel puțin dobânda?... Când? Cum, frații mei?

...Răsfoind registrul, datorii mărunte,
Ca și mari, o sumă găsim necurmat...
Șoimul pentru care nu-i 'nalt nici-un munte,
Vlaicu... tot Ardealul... tot voi ni l-ați dat!..

Și pe Goga, care ne cântă p'o harfă,
Când cu d'oțel strune, când de ibrișim,
Ah, desigur Goga nu este o marfă
Ce am fi în stare să vi-o răsplătim!

Și d'a'a, acuma, în încurcătură,
Grea încurcătură, mă vedeți aici:
Creditorul oare n'o să facă gură?
N'o să ne alunge cu sfârcuri de bici?

N'o să ne primească c'ocară și ceartă,
Când o datorie veche ș'asa grea,
Drept ori ce monetă c'o țără de Artă,
O trupă de teatru cearc'a achită?!

Smeriți, deci, vă cerem o frați »moratorul«
Măcar până la anul!.. Și, încet-încet,
Vom plăti!.. Să n'aibă grijă »Creditorul«,
Ale noastre inimi lăsăm amanet!

LA MARGINI DE DRUM...

— AMINTIRI DIN TABĂRĂ —

G. VLĂDESCU-ALBEȘTI

Se ivesc zorile. O geană roșiatică, subțire, se în-
doaie pe coama dealurilor, împletind cu pulberea ei
de aur, stâncile colțoroase, ce se ivesc prin luminișuri
de pădure.

Picăturile de rouă, înșirate ca mărgelile pe firi-
șoare de iarbă, tremur în scânteieri strălucitoare, și
dispar furate, de razele soarelui.

Se aud șuerături la corturile ofițerilor. În câteva
clipe, compania îi complect echipată și gata de drum...

În fruntea noastră merge căpitanul, un om bun, ca o inimă de mamă. Printre stânci de piatră și șanțuri adânci, adumbrite de mestecăni înalți, trecem în marș, tăind dealurile în două și intrăm cântând în inima pădurii...

Simțim umbra copacilor și adieri răcoroase ne șerpue prin suflet, ca o binecuvântare...

Cântecul camarazilor, pare o rugăciune, rostită în fața altarului...

La arme cei de-un sânge și de-o lege,
La arme pentru neam și pentru rege...

N'am avut norocul, să cânt nicio dată acest imn. De câte ori am încercat, simțiam o fulgerare în suflet, și ochii se umpleau de lacrimi...

Vedeam aveau pe făuritorul cântecului, învălind în ochii lui mari, bucuria nemăsurată, atunci în clipa, când șoimii neamului, treceau Dunărea...

„Sărmanul Iosif!...

„Ce om cinstit...

„Ardeal fără noroc, și veșnic în doliu!...”

Șopteam așa frânturi de vorbe, și durerea își făcea locaș în sufletele noastre dornice...

Potecile pădurii se terminau și ne vedeam iarăș în luminiș, sub arșița dogoritoare a lui Cuptor.

La cotitură, pe marginea drumului, zărim brațele întinse, ale unei cruci. Țărâna de pe mormânt îi proaspătă, și troscolul ce-i încinge marginile, abia își mai arată foile, prin pulberea albă...

Ne descoperim și facem semnul crucii.

Literele albe scrise pe brațele de lemn vopsit, se citesc de departe...

STANCIU ION,

soldat în 6 călărași
mort pentru țară, 6 Iulie 1913.

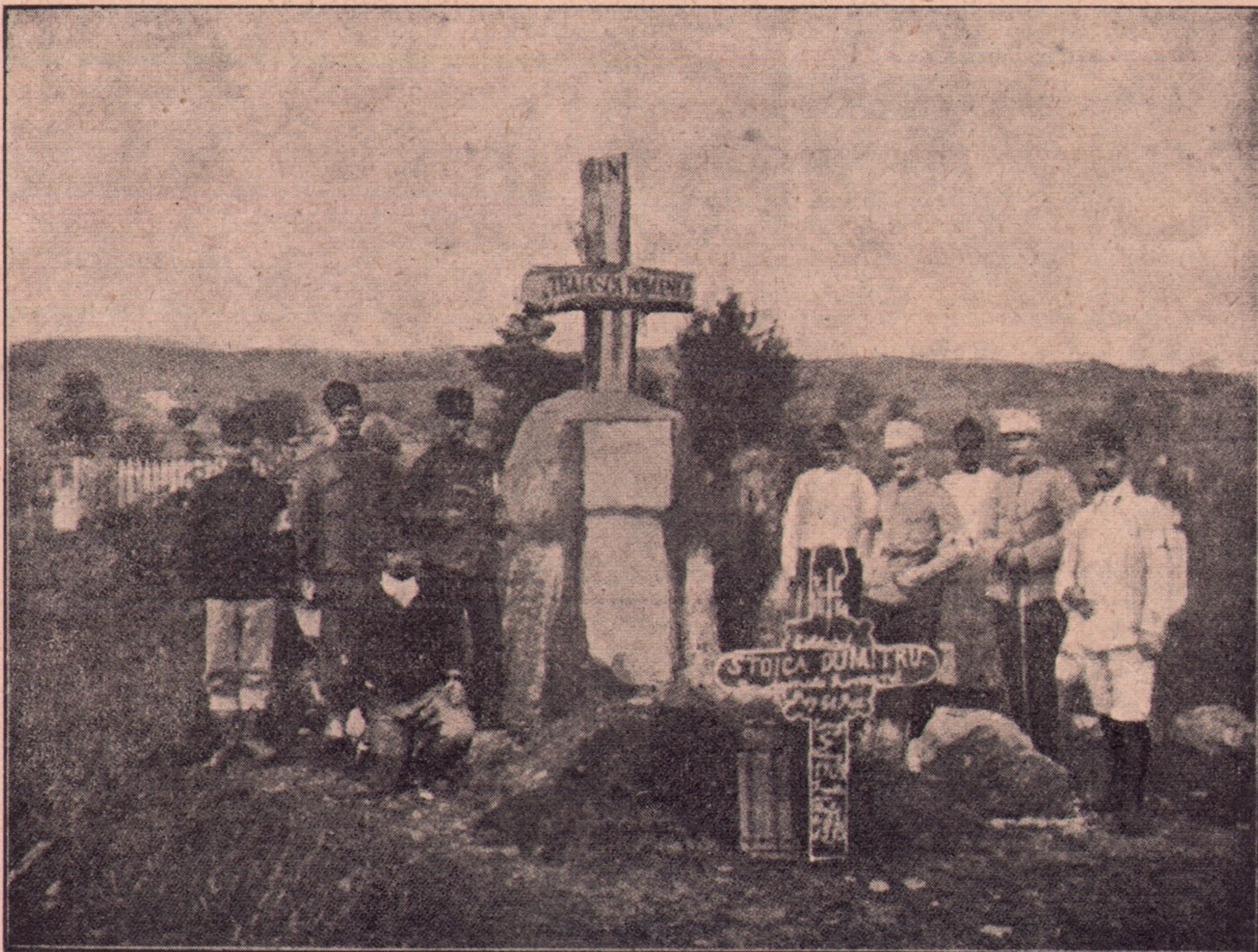
Simțim o înduioșare în suflete, și îngenunchem la capătul mușuroiului proaspăt...

* * *

Pe sară după ce s'au întins corturile pentru odihnă, ne-am așezat pe iarbă, sub un păr sălbatic. Am intrat în vorbă, cu cei din șase călărași, căci gândurile noastre stau troenite în preajma mormântului dela marginea drumului...

Un soldat voinic din cavalerie, s'a alipit de noi, și a început să povestească.

„Eram în linia de cercetași, aproape de Șumla. Aveam ordin să inspectăm valea și marginile pădurilor... În fața noastră, într'un colț de mărăcini și corn, se zărea o movilă, cu o pată neagră pe povârniș. Eu, și cu răposatul tovarăș, am dat pinteni cailor, și în-

Monumente românești prin Bulgaria. Precum reese și din interesanta schiță „din tabără“ scrisă pe seama „Cosinzenii“ de dl Vlădescu-Albești, pe care o publicăm aci, în timpul șederii lor prin Bulgaria trupele române au ridicat în mai multe locuri felurite monumente, ca urme a trecerii lor pe acolo. Așa în comuna Bela Slatina au ridicat monumentul ce se vede sus la mijloc, din stane de piatră, în vârful cărora e înfiptă o cruce, cu scrisoare: *Trăiască România*. Iar la dreapta mai jos e o cruce pusă la mormântul regretatului soț Dumitru Stoica, mort acolo de coleră. Camarazii sei i-au făcut o cruce cum au putut'o ei ciopli și au pus pe ea scrisoare că pentru cine e. Peste zeci de ani nainte, vor fi foarte prețioase aceste urme ale campaniei dela 1913

tr'o clipă am fost sus pe vârful movilei... Am rămas încremeniți... Soldații bulgari încărcau carabinele... Am repezit caii înapoi... Un vuet de gloanțe ne trece șuerând pe la urechi...

— Soldați în uniformă, au tras cu carabina?!

— S'au năpusit asupra voastră?

— Au tras, am auzit în urmă, un geamăt... Vuetul gloanțelor, șueră mai grozav. Am întors, o clipă, capul și am văzut pe tovarășul meu, întins pe iarbă, cu fața plină de sânge, alături de calul care trăgea să moară... Am vrut să strâng frânele calului, dar am simțit cum se prăbușește cu mine la pământ. Din coastele lui a năvălit sânge cald... M'am târât încetșor printre frunzișul de mărăcini, și m'am ascuns de țință...

— Și ți-a murit calul!

— Ce zmeu, măi fraților, mi se rupe inima. Nu eră al meu, dar știți voi, că lucru bun cu părere de rău se pierde...

„Calul, se mai găsește, dar sufletul lui Ion, ba. I-a scris de-acasă carte, că-l așteaptă sănătos. I-a strâs pânea de pe câmp și copiii îi sunt bine.

— Cum l'ați găsit în urmă?...

— Mort, alături de cal. Obrajii erau plini de sânge, și fața palidă. Mâna stângă întinsă spre coburgul șelei, cu dreapta ținea strâns carabina. Mi-e tare ciudă că nu l'am putut răzbună“.

În ochii noștri, năpădi răzbunarea, cu vâpăi de foc. Am fi dorit în clipa aceea, să sune înaintarea, să auzim atacul și să răzbunăm sângele lui Ion!

Noaptea s'a lăsat pe nesimțite, și pleoapele cad greoaie, oboșite de pulbere și soare...

Pânzele cortului, se zbat în brațele vântului năvalnic. Stelele strălucesc mai viu, și își cern argintul, peste valea cuprinsă în liniște. Una cade și se pierde într'o dungă roșiatică...

În sufletul meu se pogoară o scânteie din pulberea ei, și mormântul dela marginea drumului îmi stă neclintit în față. Mi se pare, că aud zăngănit de arme, vuet de tunuri, și din valea fără sfârșit se auzeau cele din urmă cuvinte ale rănișilor... M'am alipit de prietinel de alături și cu capul între palme, am adormit plângând...

* * *

Părăsim avanposturile. În coloană de marș ne înșirăm pe drumul ce duce spre tabără. Crucea dela marginea drumului, apare iarăș înaintea noastră, și cu brațele ei reci, acoperă mormântul fără noroc... Un hârb spart păstrează încă, cenușa și scrumul de tămâie.

„Acasă l'așteaptă doi copilași!

— Și maică-sa văduvă...”

Unul a rupt rândurile, s'a repezit și a luat țărână din mușuroiul mormântului...

„Sunt din satul lui, îi duc pentru tămâiat și pomană...”

Nu se mai zăresc, nici crucea nici mormântul. Pulberea ce se ridică în urma noastră acoperă marginea drumului.

Viscolul și ploaia, va năruî la pământ crucea de lemn! Mușuroiul de pământ, va fi acoperit de burueni și nu se va găsi măcar o mână, să strângă hârburile cu cenușa și scrumul de tămâie!...

Alt monument românesc pe câmpiile bulgare. La Cervenibreg (în Bulgaria) tabăra română a fost atacată mai simțitor de flagelul holerei ce bătuiă prin Bulgaria. Au murit aci 210 soldați români, cari au fost îngropați în cimitirul comunei. Încă nainte de a plecă, din inițiativa ofițerilor, s'a ridicat acestor fii ai patriei române morți în străinătate în campania pentru mărirea patriei, monumentul a cărui chip îl arătăm aci. — Mai sunt și altele prin hotarele bulgare. Vom aduce încă chipurile lor.

LA GURA SOBEL...*

AL. VLAHUȚĂ

Mi-am făcut singur focul. Lemnele, cam verzi, nu prea voiau se s'aprindă, — un articol de fond al unui ziar de opoziție a fost hotărîtor.

Și-acum iată-mă-s instalat în vechiul meu jilț de teiu, pe care se stă de minune și se poate visă ca'n cel mai strașnic fotoliu. Cu adevărat o comoară de visuri e un foc bun în sobă. Se desfac încet aduceri aminte; imagini și glasuri uitate, înghețate de vreme, în clipa asta se desmorțesc de căldură, ca strigătele trâmbișilor din poveștile fantastice ale baronului Münchhausen. Hotărît, nu poți gândi decât la o anume temperatură.

Cum duduie flacăra! Parc'ar fi tumultul unei mulțimi în răscoală. Libertate! Libertate! strigă din ce în ce mai amenințătoare tăria cea încătușată. — Deschid ușa dela sobă, ș'odată vâlvoarea se potolește.

Ce bine-i așa! Vezi, trebuie să știi slăbi frâul la vreme, ș'atunci toate merg în tact. — Acum flacăra a îmbrățișat și lemnele de de-asupra cu aceeași dragoste mistuitoare. Și toate amintirile copacului falnic de ieri, trezite în fiorul ceasului acestuia, care e cel hotărîtor, fiind cel din urmă, încep se cânte. Vijelii cumplite ce se năpustesc, se dărâme pădurea, șueră și freamătă vajnic în rămurișul zbuciumat, s'aud crengi rupându-se, foșnet de frunze, chemări de buciom și tropote de cai și lungi chiote de hăitași; în depărtare o pușcă s'aude bufnind, apoi alte; trei, patru pocnete deodată, treptat răsnetul lor se stinge, și toate zgomotele se potolesc; parcă 'nadians au vrut să facă tăcere, — o tăcere solemnă pentru minunatul cântec de încheere. În adevăr, pe bulgărașii de jăratec un singur lemn a mai rămas nezdrumicat, și cum stă așa, cuprins de flăcări, ca o jertfă pe rug, iată că o privighetoare, un suflet de privighetoare ascuns acolo, cine știe de când, în bucățica aceea de tufan, începe să cânte. La început, ușor, un piuit prelung, sfios tremurat, ca un suspin, apoi tot mai întezit, ridicându-se, mlădiindu-se, depănându-se în triluri din ce în ce mai respicate, — limpezi, răcoroase, dulci note de piculină amestecate cu ceva din sunetul pe care îl fac picăturile de apă pe o tavă de argint. Dar lemnul, fostul lemn, se despică în două, apoi în patru; și, biruit, răpus de tăria focului, sub pale de lumini vinete și roșii se farmă și el. Cântecul tace. Mititelul suflet de privighetoare a zburat pe coș.

Mă simt acum absolut singur, și foarte departe și foarte strein de lumea de vrajă a copilăriei, ce-mi reapărî o clipă, în bătaia flăcării — cu acea frăgezime de lumină ce-ți îngăduie să mai cetești odată slova de cenușă a unei scrisori pe care ai aruncat-o 'n foc.

Clipesc încet cărbunii, ochi biruiți de somn. Stol întârziat de gânduri își leagănă zborul în roate largi pe de-asupra unui codru de stejari. Ce vâlvătae adineaorea — și cum s'a potolit! Toate se potolesc. E o tăcere, că mi-aș auzi zborul gândurilor, dac'ar zbură mai pe-aproape. Dar codrul lor de stejari e departe, dincolo de Bârlad, pe măgurile Ghicanilor, de unde cine știe dacă n'o fi plecat și el, ca atâtea

* Pentru a vădi iubiiților cetitori ai acestei reviste, că nici n'am spus destul cât am spus în numărul trecut despre volumul cel mai nou de Al. Vlahuță, — reproducem azi bucata care dă titlul volumului.

altele!.. Trăia odată în mijlocul codrului aceluia un boer bătrân, puțintel la trup, iute la mișcări și potolit la vorbă, — stă acolo, într'o căsuță de bârne, pe care singur și-o făcuse, aveă un cal ș'o cărucioară, și pasări multe, și câni și puști de vânătoare: încolo nimeni, — singur, singurel. Și știu că lumea grozav se minună de pusnicia lui, și mereu îl căină: să stai tu așa făr' un neam, fără o slugă măcar pe lângă tine. Doamne ferește, vine o primejdie, o boală ceva, și să n'ai pe nimeni, luni întregi să nu vezi tu un chip omenesc, să n'auzi o vorbă..

Și cum umblam eu așa cranga toată ziulica, l'am întâlnit într'o dimineață în marginea codrului dinspre Pleșăștii nostri; m'a întrebat al cui sunt, ș'am legat vorbă numai decât, — pe bătrân îl chemă Vasile Petrovici, zicea că-i „cumătrul urșilor“, cunoștea pe tata — vechi tovarăș de vânătoare, — și se miră cum de nu m'a văzut el niciodată, că doar fusese de-atâtea ori pe la noi... Da pe când stam noi de vorbă, iacă un prepelicar nebunatic răsare ca din pământ, și țup cu labelle pe umerii mei, eu îl iau cu drag de gât și-mi lipesc obrazul de urechia lui moale.

Atunci Conu Vasile îmi spune cu bunătate că, dacă vreau să am și eu un pui de prepelicar, să merg cu el acasă, și-mi dă bucuros, — ș'am mers, am mers mulțisor înlăuntrul codrului pân'am zărit între stejari căsuța cea albă, ce ne surâdea misterios ca din cadrul unei povești. Niciodată n'am să uit impresia puternică pe care a făcut-o asupra mea gospodăria aceea ascunsă în pădure.

Cum trebuie să mă fi grozăvit eu, când m'a întrebat bătrânul dacă nu mi-e frică să mă întorc singur — c'a răs cu poftă și, bătându-mă pe umăr, a zis: „Apoi, dacă-i așa, deliule, să mai vii pe la mine“. Ș'am plecat cu cățelul în brațe, fericit, că par'că nici nu mai atingeam pământul. Tot să fi avut eu pe-atunci nouă, mult zece ani. În vara aceea, regulat la două, trei zile, mă înființam la „Conu Vasile“. Un om tăcut, gânditor, — cu ochii umbriți de-o tristețe duioasă care te atrăgea ca o taină mare. Își făcea singur mâncare, singur își spală vasele, mătură, deretică, legănând încetișor câte-o amintire de cântec bătrânesc. Trebăluam și eu pe lângă el, mai aduceam un gătej din bătătură, un cofăeș de apă dela izvor. Mă'nvăluia din când în când într'o privire de-o adâncă, nespūsă bunătate, și de câte ori mă neteziă pe cap, prin degetele lui, cari tremurau puțin, simțiam că se strecoară în mine ceva din tristețea acestui suflet misterios. Uneori stam până 'n seară, mâncam acolo, și mă întorceam pe lună... Singur. De cine eră să-mi fie frică? De Mama Pădurii? Să fi poftit. Parcă eu nu știam din basme, că Sfânta-Vineri și Sfânta-Duminecă îs mai tari decât toate scorpiile și ghionoaiile de pe pământ, și că la urma urmei, măcar dracii să se pue, tot pe-a Sfintelor eră să rămâie. Mergeam fluerând ca un haiduc, și habar n'aveam. Ba uneori îmi ziceam: unde-i norocu să-mi iasă și mie odată Zgripțoroaica 'nainte? că știu bine cum are să se întâmple.

A urmat asta vr'o patru-cinci ani. Viu eu într'o vară — acū eram în liceu, băiat mărișor — viu acasă în vacanție, ș'a doua zi des de dimineață, cu pușculița la spinare, o iau spre bârlogul lui „Conu Vasile“ al meu. Suiu cătinel cărăruia uscăturitor, pe la Crucea Neului, și nu cred să fi făcut o sută de pași în pădure, c'odată mă opresc în loc. Mi se păruse c'a strigat cineva. Stau eu, ascult... nimic. Dau să merg

înainte, și iar aud ceva, de data asta ca un trosnet de vreascuri. Mă uit în toate părțile, ascult — nimic. Și cum stam așa, cu spaimă, de-mi zvâcneau în urechi bătăile inimii, nu știu cum mi se năzare că s'a ițit spre mine o matahală de după un copac scorburos, — ș'atâta mi-a fost, c'am retezat'o la fugă 'ndărăt, de-mi scăpărau călcăiele.

Și nici nu m'am mai bizuit de-atunci să umblu singur prin codrul Ghicanilor.

Pierdusem credința în triumful binelui..

*

Aceasta ca model de piesă literară din volum. Cine n'a rămas fermecat de repeziciunea cu care măiastra lui peană te poartă în fuga mare dela o icoană la alta, parcă dintr'o lume într'alta, și te surprinde prin ideile schintee-toare, ce te izbesc prin frumseța și originalitatea lor spusă în câteva cuvinte! Când prea duduie flacăra în soba închisă, înfundată, strigând par'că: „Libertate! Libertate!“, — el deschide ușa și de-odată vâlvătaia să potolește.. „Ce bine-i așa! exclamă poetul. „Vezi, *trebuie să știi slăbi frâul la vreme, și-atunci toate merg în tact..* ...Ce vâlvătae a-dineaori și cum s'a potolit. *Toate* să potolesc. E o tăcere că *mi-aș auzi zborul gândurilor*, dac'ar zbură mai pe-a-proape!.. Dar codrul lor de stejari e departe...“ etc.

Asămănări așa frumoase n'am cetit demult nici la cei mai geniali scriitori streini!

Iar ca piesă de descriere a impresiilor culese din cea lume mare, reproducem următoarele șire:

PUTEREA MORALĂ

În Londra sunt cele mai frumoase parcuri din lume. De altfel mai tot pământul Angliei își înfățișează priveliștea unei livezi încântătoare.

Se zice că întrebând cineva odată pe-un Englez, prin ce chip se poate obține o iarbă așa de frumoasă, acesta i-ar fi răspuns: „Nimic mai simplu: O plivești, o uzi, — și asta regulat, în fiecare zi, timp de patru-cinci sute de ani“.

Nimic mai simplu!... Englezul spunea asta foarte natural. Și e ușor de înțeles tâlcul unui asemenea răspuns. Într'un Englez trăește neamul lui întreg. Vieța lui se confundă cu marea vieță a Neamului. El a văzut, prin urmare, cum au crescut pădurile și cum s'au ridicat orașele Angliei lui, pe care-o simte atot-puternică și eternă. Ce 'nseamnă câteva sute de ani într'o astfel de vieță? Omul însă, omul-englez mai ales, înseamnă foarte mult. El e *cel* care trebuie să ude iarba Angliei în toate zilele. — Așa se ridică popoarele. Numai cu această credință, și numai pe temelia acestei solidarități se poate încheșă mărirea unui neam.

Un englez când zice *eu* (I), rostește un cuvânt foarte important, pe care nici nu-l scrie altfel, decât cu lileră mare, pentru că e un neam întreg care vorbește acolo, în *eul* acela. I se pare foarte ciudat când vede că sunt popoare cari n'au învățat limba lui. Pretutindeni se simte la el acasă. E ceva de cuceritor

în mersul unui englez: unde pășește el, acolo e Anglia lui. „Mândria britanică“... N'o fi totdeauna simpatică, dar nu-i niciodată ridiculă. Au ei multe ciudățenii, de cari streinii obișnuesc să facă haz. Dar sub toate năzdrăvăniile lor e un fond de seriozitate, de care numai haz nu se poate face. O seriozitate gravă, care e a rasei, ș'a religiei. Cine-a spus că fiecare englez, luat în parte, e un nebun, iar toți la un loc alcătuesc poporul cel mai cuminte de pe pământ — a spus o admirabilă jumătate de adevăr.

E păcat că Românii nostri, cari călătoresc foarte mult, n'au bunul obicei de a-și notă impresiile lor din streinătate, cum încercau câteodată, pe vremea surugiilor, unii din boerii nostri mai „grămatici“. Pentru noi, cei cari nu prea călătorim, decât cu gândul doar, ar fi deosebit de interesant și de instructiv să vedem lumea aceea streină, trecută prin sufletul unui Român. Avem multe de învățat; și frumos dar ne-aduci, călătorule, de pe unde-ai umblat, dacă ne spui și nouă câte ceva de seamă, din câte-ai văzut.

Îmi vorbea deunăzi un prieten, care fusese în Danemarca și în Suedia, îmi vorbea cu-atâta entuziasm de sănătoasa civilizație de pe acolo! Oameni cinstiți, buni, primitivi, orașe curate, o dragoste între ei ș'o încredere desăvârșită, parcă toți ar fi membrii aceleiași familii, — seamănă și la figură unii cu alții, de mult ce se iubesc, de mult ce simt și cugetă la fel. Prin sate, unde nu găsești om fără știință de carte, sunt biblioteci frumoase și săli de conferințe, pretutindeni îndestulare, omenie și rânduială: gospodinele își pun dimineața untul sau laptele de vânzare în marginea drumului; trece căruța cooperativei și-l ia; la sfârșitul săptămânii își primește fiecare suma cuvenită; pe unele linii sunt tramvae cari n'au taxator, — e o cutie în care călătorul își depune taxa însemnată pe indicator, și nici nu-i trece prin minte că s'ar putea... întâmplă și altfel. În timpul grevei suedeze de astăvară, care legă brațele a mii de oameni, ceilalți cetățeni și-au dat publicului ceasurile lor libere, — căci acolo toată lumea muncește — fiecare a lucrat în ce ramură s'a priceput, ca să nu zdruncine cumva comerțul țării, ca să nu stea în loc vieața Suediei. S'au văzut atunci în Stockholm timp de-o lună și mai bine deputați birjari, ingineri și directori de ministere conducând tramvaiele, pe când greviștii pescuiau toată ziua în port, sau îngrijau de animale, căci ele nu trebuie să sufere de pe urma neînțelegerilor dintre oameni. Și toate s'au petrecut în cea mai bună rânduială, fără intervenția poliției, — fiecare cetățean, fiind, în orice moment și înainte de toate, un servitor devotat al patriei lui“...

*

Cine nu are impresia că însuș a fost și a văzut și-a stat de vorbă cu mândrul Englez, și poporul cult al Danemarcei cu tramvaie pe care nu se dăbilet, căci tot omul, dus de simțul de cinste, își bagă în cutie plata drumului! Și în

a cui suflet nu se naște dorința de a-și vedea și poporul seu ajuns la atâta cultură și nobleță de gândire și simțire!

Te simți mai bun, te dorești mai bun după cetirea cărții lui Vlahuță, parc'zi ești din o biserică în care te-a cutropit frumseța cuvântului auzit și te-au întărit a fi mai bun!

Iacă pentru ce am zis și, de încheiere repetăm: Carte ca a lui Vlahuță, un giuvaer al literaturii noastre române, să nu lipsească din nici o casă românească ce se prețuește. (Se capătă la „Librăria S. Bornemisa“ din Orăștie, cu 2 cor 50 fil. și 20 fil. de porto).

Citiți splendidul roman „Misterul poetului“ de Antonio Fogazzaro.
Editura: „Librăriei S. Bornemisa“,
Orăștie. — Prețul 2 coroane, franco.

CRIMA LUI SYLVESTRE BONNARD

Roman de ANATOLE FRANCE — Trad. de VASILE STOICA

— 7 —

Girgenti, aceeaș zi.

Mă așezai, cât se putea mai bine în „lettica“ mea. „Lettica“ e un fel de trăsura fără roate, sau dacă vrei, o năsalie, un scaun purtat de doi catâri, unul dinainte și celălalt dinapoi. În vechime încă se folosiă. Am văzut de zreo câteva ori târgi de acestea zugrăvite prin manuscrisele veacului al XIV-lea. Nu știam atunci, că tot așa o targă mă va duce odată dela Monte-Allegro la Girgenti. Să nu juri, că așa și așa, căci nu ști ce ascunde viitorul.

Trei ciasuri își bălăbăniră catării tălăngile și tropiră cu copitele pământul acesta ars. Și în vreme ce pe de laturi se desfășurau încet, printre două garduri de aloè, formele sterpe ale unei naturi africane, eu mă gândeam la manuscrisul clericului Jean Toutmouillé, și-l doriaam cu o înfocare așa de curată, încât mă înduioșase și pe mine: atâta nevinovăție și atâta curățenie copilărească descoperii întrânsa.

Un miros de trandafiri, care se simția mai bine cătră sară, îmi aduse aminte de doamna Trepof. Luceafărul începù să străluciască. Eu mă cufundasem în gânduri. Doamna Trepof e frumoasă persoană, dar foarte simplă, foarte aproape de natură. Are niște idei de pisică. N'am descoperit întrânsa nici cea mai mică din curiozitățile acelea nobile, cari frământă sufletele cugetătoare. Și cu toate acestea, în felul ei a exprimat și ea o idee profundă: „Când ai năcazuri, nu te plictisești!“ Va să zică știe că distracțiile noastre cele mai sigure în lumea asta sunt neliniștea și suferința. Marile adevăruri însă nu se descoper niciodată fără trudă și fără zbuciumări. Ce fel de zbuciumări vor fi învățat pe princessa Trepof adevărul acesta?

Girgenti, 30 Noemvrie 1859.

A doua zi mă trezii în Girgenti, la Gellias. Gellias fusese un negustor bogat din vechiul Agrigentum. Eră vestit atât prin dărnicia, cât și prin pompa sa, și înzestrase orașul cu o mulțime de ospătării gratuite. Gellias e mort de treisprezece sute de ani, iar ospitalitate gratuită nu mai găsești astăzi la popoarele civilizate. Numele lui Gellias însă a ajuns numele unui hotel, unde cu ajutorul oboselii, putui dormi azi noapte.

Girgenti de azi își înalță căscioarele-i strâmte și înghesuite, păzite de o catedrală spaniolă, sumbră, tocmai pe acropola vechiului Agrigentum. Din geamurile mele vedeam pe la mijlocul coastei dinspre mare albul șirag de temple dărmate pe jumătate. Doar ruinele acestea de mai au ceva frăgezime. Încolo totul e sterp. Apa și vieța au pierit din Agrigentum. Apa, divina Nestis a agrigentinului Empédocle, e așa de trebuincioasă ființelor însuflețite, încât departe de râuri și izvoare, nu poate trăi nimica. Portul din Girgenti însă, așezat la trei kilometri de oraș, e bine cercetat. Așadară, îmi ziceam, în orașul acesta pustiu, pe stânca aceasta prăpăstioasă, e manuscrisul clericului Jean Toutmouillé! Întrebai de casa lui Michel-Angelo Polizzi și mă dusei la dânsul.

Pe domnul Polizzi îl aflai îmbrăcat în galbin de sus până jos și frigând cărnați într'o tigaie. Când mă zări, lăsă coada tigăii din mână, își ridică brațele în aier și scoate niște țipete de entuziasm. Eră un om mărunțel, căruia însă fața îmbobocită, nasul încovoiat, bărbia scoasă și ochii rotunzi, îi dedeau o fisionomie foarte expresivă.

Mă numi Excelență, îmi spuse că o să însemne ziua aceasta cu o petricică albă și mă pofti să șed. Odaia în care ne aflam dedea deopotrivă în bucătărie, în salon, în dormitor, în atelier și în pivniță. Niște sobe, un pat, pânze zugrăvite, un șevalet, sticle, pipeturi roșii, de toate erau întrânsa. Arunca o privire la tablourile de pe pereți.

— Artele! artele! încep să strige d. Polizzi, ridicându-și iarăș brațele spre cer; artele! ce splendoare! ce mângâiere! Sunt pictor, Excelență!

Și-mi arată un Sf. Francisc, neisprăvit, dar care putea rămâne așa, fără nici o pagubă pentru artă și pentru cultul creștinesc. Îmi arată apoi câteva tablouri vechi într'un stil mai bun, dar cari îmi păreau restaurate cu prea mare indiscreție.

— Dreg și tablouri vechi, îmi zise el. Oh, bătrânii maștri! Ce suflet! ce geniu!

— Așadară e adevărat? îi zisei, dumneata ești totodată pictor, anticar și negustor de vinuri?

— Spre a slugi Excelenței Voastre, îmi răspunse el. În clipa aceasta am un *zucco*: fiecare picătură e un mărgăritar de văpaie. V'aduc îndată să-l gustați, Măria Voastră.

— Eu cinstesc foarte mult vinurile de Sicilia, îi răspunsei, dar n'am venit aici pentru ele, dle Polizzi.

El:

— Așa dară pentru picturi. Sunteți amator. N'are margini bucuria mea, când pot primi amatori de pictură. O să vă arăt o capodoperă de Monrealese, da Excelență, capodopera lui! O „Adorare a păstorilor!“ E mărgăritarul școalei siciliene!

Eu:

— O să-l văd cu mare plăcere; dar să vorbim mai întâi despre afacerea care m'a adus aici.

Ochii-i mici și vioi se opriră asupra mea, plini de nerăbdare; observai cu îngrijorare, că nici nu bănuia obiectul vizitei mele.

Zăpăcit și simțind boabe de sudoare pe frunte, îngânai, ca vai de ea, o frază, cam în felul acesta:

— Viu anume dela Paris, ca să iau cunoștință despre un manuscris al „*Legendei de aur*“, care după cum mi-ai scris, e în stăpânirea dtale.

La cuvintele acestea domnul Polizzi își ridică brațele, își deschise larg gura și ochii și dedea semne de cel mai adânc zbucium.

— Oh, manuscrisul *Legendei de aur*! Un mărgăritar, Excelență, un rubin, un diamant. Două miniaturi așa de desăvârșite, că te fac să întrevezi raiul! Ce gingășie! Culorile acestea răpite din corola florilor, sunt pentru ochi miere, nu altceva! Nici Iulio Clovio n'a făcut ceva mai bun!

— Arată-mi-l! îi zisei fără a-mi putea ascunde neliniștea și nădejdea.

— Să vi-l arăt, strigă Polizzi. Dar potu-l, Excelență? Nu-l mai am! Nu-l mai am!

Și părea că are de gând să-și zmulgă părul din cap. Și nu l'aș fi împiedecat, și-l putea zmulge tot. Dar se opri de sine înainte de a-ș face ceva.

— Cum? îi zisei mânios, cum? Mă faci să vii dela Paris la Girgenti, să-mi arăți un manuscris și când sosesc îmi spui că nu-l mai ai. E nemernicie, domnule. Las purtarea dtale s'o judece toți oamenii cinstiți.

De m'ar fi văzut cineva atunci își putea face o idee destul de lămurită despre berbecul mânios.

— E nemernicie! Nemernicie! repetai întinzându-mi brațele cuprinse de tremur.

Michel-Angelo Polizzi se lăsă pe un scaun, în ținuta unui erou în agonie. Ochii i se umplură de lacrimi, iar părul, care până acum îi fâlfâia deasupra capului, îi căzù în neorânduială pe frunte.

— Sunt tată, Excelență, sunt tată! izbucni apoi împreunându-și mâinile. Și adause suspinând:

— Fiiul meu Rafaello, fiiul bieteii mele soții, pe care am pierdut-o și o plâng de cincisprezece ani, Rafaello, Excelență, a vrut să se stabilească în Paris, și-a închiriat o prăvălioară în Rue Lafitte, ca să vândă curiozități. I-am dat tot, ce aveam eu mai prețios, i-am dat cele mai frumoase majolice, cele mai frumoase faianțe de Urbino, ce aveam, tablourile mele de maestru, și ce tablouri, *signor*! Îmi iau vederile și-acum, când le văd numai în închipuire! Și toate iscălite! Însfârșit

i-am dat și manuscrisul *Legendei de aur*. I-aș fi dat și carnea și sângele meu! Singurul meu fiu! Copilul bieteii mele soții!

— Așadară, zisei, în vreme ce încrezându-mă în vorbele dtale, umblam după manuscrisul clericului Jean Toutmouillé, prin fundul Siciliei, manuscrisul eră expus într'o vitrină din Rue Lafitte, la o miie cinci sute de metri de locuința mea!

— Acolo eră; e sfântul adevăr acesta, îmi răspunse d. Polizzi, înseninându-se de-odată, și acolo-i și-acum, cel puțin așa cred, Excelență.

Luă o cartă de pe o poliță și mi-o dete mie zicându-mi:

— Iată adresa fiiului meu. Încunoștiințați și pe prietini dvoastră și o să mă îndatorați foarte mult. Faiante, emaiuri, stofe, tablouri, are un asortiment deplin de obiecte de artă, întreagă *roba*, și toate-s din vechime, pe cinstea mea! Cercetați-l: o să vă arate îndată manuscrisul *Legendei de aur*. Două miniaturi, de-o frăgezime nemai pomenită!

Primii carta obosit.

Omul acesta abuză de slăbiciunea mea; iarăș și iarăș mă rugă să răspândesc prin șirele societății numele lui Raffaello Polizzi.

Eram cu mâna pe ivărul ușii, când mă apucă de-odată de braț. Părea inspirat sicilianul!

— Ah, Excelență, ce oraș minunat orașul nostru! El a dat naștere lui Empédocle. Empédocle! ce om mare! și ce cetățean! Ce cutezanță de gândire, ce virtute! Ce suflet! Colo în port este o statuie a lui Empédocle, în fața căreia de câte ori trec îmi ridic pălăria. În clipa când a plecat la Paris fiiul meu Raffaello, ca să întemeieze în Rue Lafitte un stabiliment de antichități, l'am dus în portul orașului nostru și acolo i-am dat binecuvântarea-mi părintească, la poalele statuii lui Empédocle. „Adu-ți aminte de Empédocle!” i-am zis. Ah *signor*, de un nou Empédocle ar aveă nevoie astăzi nefericita noastră țară! Voiți să vă conduc la statuia lui, Excelență? Vă slugesc de călăuză, să cercetați ruinele, dacă doriți. Vă arăt templul lui Castor și Pollux, templul lui Iupiter Olimpianul, templul Iunonei Luciniene, puțurile antice, mormântul lui Théron și Poarta de aur. Conducătorii călătorilor, toți sunt măgari. Eu sunt bun conducător; facem și săpături dacă voiți; descoperim comori întregi. Eu mă pricep, am darul săpăturilor. Descoper capodopere și prin gropi, pe unde învățații n'au găsit nimic!...

Izbutii însfârșit, să scap. El însă alergă după mine, mă oprî la poalele scării și-mi șopti la ureche:

— Excelență, ascultați: să vă conduc prin oraș; să vă arăt girgentinele noastre! Siciliene, *signor*! Frumsețe antică! Să vă arăt și țărăncuțe! Voiți?

— Să te ia dracul! izbucni eu indignat. Și ieșii în fugă până în stradă, lăsându-l cu brațele deschise.

Când fui afară din vederea lui, mă lăsai pe un bolovan și începui să cuget, cu capul în palme.

— Pentru asta am venit eu în Italia, mă gândiam acum, ca să mă îmbie cu astfel de treburi?

Polizzi acesta eră un pungaș, fără doar și poate, iar fiiul său așijderea. Dar ce-au uneltit ei? Asta n'o puteam desluși. Și cum steteam așa, mă simțiam foarte umilit și foarte mâhnit.

Un pas ușor, un foșnet de stofe mă făcù să-mi ridic capul și văzui pe princesa Trepof. Se apropie de mine, mă reținù, îmi apucă mâna și-mi zise cu duiosie:

— Vă căutam domnule Bonnard. Așa-mi pare de bine că v'am întâlnit. Aș vrea să vă las o amintire plăcută de întâlnirea noastră. Atât aș vrea!

Și în vreme ce vorbiă, mi se pare se ivise o lacrimă și un zimbet sub zăbranicul de pe față.

Se apropie acum și prințul și ne acoperi cu umbra sa uriașe.

— Arată Dimitrie, arată domnului Bonnard, de ce pradă prețioasă ai dat.

Iar uriașul îmi întinse supus o cutie de chibrite, o biată cutioară de carton, mângălită cu un cap în vânăt și roșu, dedesubtul căruia scria că-i al lui Empédocle.

— Văd, doamnă, văd. Dar nemernicul de Polizzi, — să nu trimiteți cumva pe domnul Trepof la el! — mi-a stricat pentru totdeauna prietinia cu Empédocle; iar portretul nu are deloc darul de a trezi în mine iubire față de acest filozof al vechimii.

— E urât, făcù ea, dar e rar. Cutii de acestea azi nu se mai găsesc nicăiri. Trebuie să le cumperi pe loc. La șapte ore dimineața Dimitrie eră la fabrică. N'am pierdut vremea de geaba, așa-i?

— Așa-i, doamnă, așa-i, răspunsei într'un ton amar; eu însă de geaba mi-am pierdut-o; căci obiectul pentru care am venit din depărtări așa de mari, nu l'am putut află.

Părea că se interesează de mâhnirea mea.

— Aveți vre-un năcaz? mă întrebă dânsa cu vioiciune. Vă pot fi într'ajutor la ceva? Nu mi-ați spune și mie năcazul acesta?

Îi spusei tot. Povestirea mi-a fost cam lungă; princesa însă fu înduioșată, căci îmi puse după aceea o mulțime de întrebări amănunțite, cari pentru mine erau tot atâtea mărturii de interesul ce-mi purtă. Voiă să știe titlul exact al manuscrisului, formatul, înfățișarea, vârsta lui; mă întrebă de adresa lui Raffaello Polizzi.

Iar eu i-o spusei, făcând întocmai (oh, soartă!) cum zisese să fac, nemernicul de Michel-Angelo Polizzi.

E greu câte-odată să te oprești. Începui din nou cu plânsorile și ocărățul. De data asta izbucni în râset doamna Trepof.

— De ce râdeți? o întrebai eu.

— Pentru că-s o răutăcioasă! îmi răspunse dânsa. Își luă apoi zborul, lăsându-mă singur și înmărmurit pe bolovanul meu.

— urmează —

Scrisori dela Redacție

M. I. Scrisoarea nu-ți recomandăm s'o publici. Prea are puține note originale care s'o ridice la valoare literară prin scripirea lor. Nu ți-ar fi de folos publicarea. Cealaltă s'a folosit la locul său.

Dș. Genica. Pentru România pe 3 luni 5 Lei. Dacă dta de aici o trimiți ca de probă unei familii de dincolo, ți-o acordăm cu 3 coroane.

Filip B. în Sasca. Am publică acele fotografii, dar nu le avem nici noi.

Trei cărți literare noi.

1. *Gheorghe Stoica*: „ALTE VREMURI”. Prețul 2 cor. În acest volum, care este al treilea în „Biblioteca scriitorilor dela noi”, ce apare sub auspiciile Asociațiunii, se zugrăvesc înduioșătoare scene într'o limbă frumoasă și curată românească. Volumul are peste 300 de pagini și e deopotrivă de interesant dela 'nceput până la sfârșit.

2. *Stefan Lázár* — *Al. Ciura*: „FLOAREA BETULIEI”. Prețul cor. 1·80. Un splendid roman din epoca asiro-babiloniană zugrăvind sfâșietoarea tragedie a femutului Holofern, care pornește să cucerească lumea. Nimeni nu i se poate opune, căci brațul lui dărâmă tot, numai frumoasa și fermecătoarea ovreică: Iudita — Floarea Betuliei — îl supune cu dragostea sa, ca apoi să-i taie capul și să-și scape neamul de peire.

3. *Horia P. Petrescu*: „VĂDUVIOARA”. Prețul 1 cor. E la noi în Ardeal întâia colecție de monoloage pe cari diletanții le pot predă cu succes și spre mulțumirea publicului, la serate teatrale. Fiecare monolog e plin de spirit și de vervă și autorul a umplut cu acest volum de monoloage un mare gol în literatura noastră dramatică.

*

Toate aceste trei cărți noi au apărut în editura „Librăriei S. Bornemisa” din Orăștie și se pot procura pentru suma de K. 4·80.

RECLAME și ANUNȚURI

se primesc la administrația
revistei „Cosinzeana”

CU PREȚURI MODERATE

CĂRȚI LITERARE NOUI

— Depozit la „Librăria S. Bornemisa” în Orăștie. —

	Cor. fil.
Gh. Stoica: Alte vremi, povestiri	2—
Ion Agârbiceanu: Schițe și povestiri	2—
Al. Ciura: Amintiri	1·60
I. Dragoslav: Volintirii	1·80
L. Rebreanu: Frământări	1·50
V. Eftimiu: Poemele singurătății	2—
A. Fogazzaro: Misterul Poetului, roman	1·80
St. Lázár: Floarea Betuliei, roman	1·80
S. Bornemisa: Almanahul scriitorilor dela noi	1·60
A. Hamat: Noua lege militară	2—
E. Borcia: Versuri flușturate	—·60
S. Bornemisa: Cele mai frumoase, poezii populare	—·60
H. P. Petrescu: Văduvioara și alte șase monoloage	1—
O. Goga: Din umbra zidurilor, poezii	2—
I. Slavici: Mara, roman	2—
G. Flaubert: Salambo, roman trad. de L. Daus	2—
Virgiliu: Eneida, trad. de Pandelea	2·50
D. Pătrășcanu, Timotheiu Mucenicul	2—
N. Zaharia: Ce este fericirea	1—
N. Zaharia: Amorul	1—
Rădulescu-Codin: Făt-Frumos, povești	—·30
I. Claretie: Drapelul, povestire trad. de Z. Bărbulescu	—·30
I. Agârbiceanu: Datoria, nuvele și schițe	—·30
I. Rășcanu: Poveștile lui Perrault	—·30
Carmen Sylva: Poveștile unei Regine	—·30
V. Conta: Încercări de metafizică	—·60
M. Maeterlinck: Sora Beatrice. Miracol, 3 acte tr. Minulescu	—·30
D. Stern: Bulgaria sângerândă	—·60
Honore de Balzac: O afacere întunecoasă	—·40
R. Bringer: Spionii lui Napoleon	—·80
Wells G. H.: Primii oameni în Lună	—·80
Eftimiu V.: În temnițele Stambulului	—·40
Onoto Vatana: Priveghitoarea Japoneză	—·40
Memoriile lui Napoleon	—·80
Anghel C.: Răscoalele din 1907	—·80
Domnia și detronarea lui Cuza-Vodă	—·80
Eroii Unirii: Jertfa lui C. Negri	—·80
Marchiza de Pompadour	—·80
Napoleon în Rusia	—·80
Don Juan Rege	—·80
Crimele teroarei	—·80
Lacroix D.: Puiul Vulturului, prelucrată de D. Iacobescu	—·80
Dr. G. Stănculescu: Boalele ochilor și îngrijirea lor	—·20
Gârboviceanu și Chelariu: Snoave	—·20
Eugen Todie: Robii pământului	1·50
H. Becher Stowe: Coliba lui Moș Toma, roman	—·30
Al. Cazaban: Rozica	—·30
Ohnet: Jale și bucurie	—·30
T. Liviu: Războiul Romanilor cu Hanibal tr. N. Pandele, I/II	—·60
Courteline G. — H. P. Petrescu: Învingeri strălucite, piesă	—·30
Micul mincinos, comedie în 2 acte, local. de Bujorel	—·30
Mirande: Zoe, comedie într'un act	—·24
Wilde O.: Nuvele, trad. de Dr. I. Broșu	—·50
N. Zaharia: Vieața și opera lui Eminescu	3—

— Pentru porto să se trimită deosebit 10—30 bani de fiecare carte. —

— Porto recomandat cu 25 bani mai mult. —